

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 47.

НА ЦЕТИЊУ, У ПОЧЕДЉЕНИК 25. НОВЕМБРА (7. СТУДЕНОГА) 1874.

РОДИЋА II. (IV.)

ГЛАС ЦРНОГОРЦА* излази један пут у месецу. Старје за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. е. 6.; во год. 3; четврт год. е. 1. 50. к. За СРБИЈУ год. е. 7; во г. е. 3. 50.; четврт е. 1. 75. к.
За све друге земље год. е. 7. во год. е. 4.; четврт год. е. 2. За остале земље се за рад бавише. Предмети и све издавање шаљу се администрацији, а донесе уредништву на Цетиње.

КОМИСИЈЕ У СКАДРУ.

По станијама изложивши просоу се већ глас, да су се тобож споразумијеле комисије, црногорска и турска, у Скадру, које су извешане од својим дотичијех власти, да разгледе краљев подгорачки догађаје. Заду нам склонијете новине преносијети, како се Турска склонија да назиши тридесет главијех подгорачких злочинаца ташницима из 20 година, и како је тим са ратницима извеђу Црне Горе и Турске поравниши. Но можемо овакве зајести називати просто на лажнији начин што ћејши, што је сајајно да ове свој износ изјави у ономе, што би турска власт хтјела да буде; но никакав чуда да њезина организација новости у свјет турбуру. Што са ћеби хтјело, то се ћеби смело, — већ једна наша пословница; тако би вади и Турска хтјела, да, су чии: су тим, замаже очи Црне Горе, и међутим да се пред Јевропом искаче, колико је она правдољубива, колико јој на срцу почива одражено људи, при садашњој политичкој ситуацији Јевропе.

Ми, који у овом посулу ијесмо ради никакве подлоге и да са киме водити; а с друге стране, није нико опет ни жио да се неистинитост гласе овог поса по слједију прокинти. — Данас ћемо те вејести самим објективним начином истирати.

Наша комисија, поред највећијих изнора, идије до овога часа уснијала, да се турској власти склоне на њезина пропедија захтјевања; и да злочинци буду казњени, онда бар, како би та казни пристојала се илаковоме неучујеном разбојништву; а жало ли, да би оне биле пристојале, да имају други услов, без којих неда се ни помислити, да би се могло ставити и аугуторији ишћу нака и Турском утврдити.

Ко је ишао вјест политичких ствари, свака ће на први мај разујети, да, — кад би се Турска бани једино на то и склонила да посмиши

злочинце; и ћеби ишак таја, Бог — зда киква за-
довољштина била за Црну Гору. Турска би тијек
више задовољила своје квалитељске законе, него ли
нас; али ћи отуда било угоднији пошљедица
за њезину правду, него ли да нас.

Крајна подгорачка суша, осим праведну за-
довољштишу, која не може проћи без најстрожије
казни овијеје пошљедијеје краљеву; иште још
од Турске и највртју гаранцију, којом би се у
будуће подобрија ужасија догађаји пропријечили и,
ако је могуће, на вади одјакови; па иште
праведну накнаду оштећенијем породицама и тра-
говијама, од којих искажа је са животом одузето
и се остало што су ви себи имали, као новаци
каљење која и оружје, воје, — са свим што је на
кајији подгорачкој предлано у руке турском вој-
ницима, ишје и пак још никоје поврнуто.

Ми се драгољубљо спуштајмо на првачку о-
сулу јавнога јевропскога љине, иш се оно про-
тина нас слободној изрече, пошто најпре своме стро-
гу и луженому испиту подарије оне краве догађаје,
иа жеја нас ћаки, што је са њим енергијије
настојијо, да нај Турска даде оно задовољи-
штво, које глас сваке јевропске правде и пра-
вничности захтјева; него у исто доба, да настојијо
од Турске добити што јаче услове, којима
би се ишаца самосталност и наша пограчачи с
њиме односија обезбедији, особито са погледа
ујајаше грозније. Ми ипако иштија од Турске,
што ћеби иштија свака друга изображене државе,
иа да онако гради и безговјечно уређена била.
Не смети, што је Турска велика, а иш маја. И
баш за то што је маја: не вјерујемо, да би
нико могао допунити, да Турска, ки велика си-
ла, има право, да нас до онакове ијереје
и угњетава. Нијаси у овом посулу ишвјетно
заслужено симпатије свега јавнога јевропскога
љине: заслужујемо симпатије сваких великијих
сил. Ми смо се досаси, хвала нашој мујрој и
предвидљивој вади, онако држави, како нам до-
веста нико ни у чеку злјубијни не може; али

кад Турска не би спрети нас све оно извршила
што најбољијија првачност захтјева: иш, ако
и мали, ишали би се копоријти и доказати
свијету, да Црна Гора знаје каој своје пошље-
ни штитити да имајиши и уреде бра-
виги, па она никога, до јединога Бога, у поно-
ћи не ишала.

Да би свијет в чистије знајо, како у Скадру,
но само што јој ишје иштија свршио иш поже-
љенојоја врју, него, да би се и још
једијија доказом више ујерјо, колико Турска
правду љуби, ево шта смо баш овијеје заљамаје
дана сазији из поузданога извора. — Пошто се
нашије комисијама из течија испита укажало, да
подгорачки кајијама, ишралј и љески друга тур-
ски чистици, ишјесу вршили по дужностима свој
послоу у часу познатијих разбојништва, захтјева-
ли су да се и они особе изузују у Скадру иш
искија пред комисију; али све зајду. Турском
вади ишојо то по нефу, па захтјева нашаји
комесара оставио безуспјешним, премда иш цигла
поштен човјек не може казати да су они же и
најбољија каква претјераност: пошто свака прајда
извјешује да се и у размиријата од маја важи-
сти, свака окољост што боље размиријети и објасни,
даже и потврди, а нефу ли у спору од
оногаја и онакога занашаја. — Услед тога
нашије комисаре, у овоме тренутку учествују само
при судбеном пословима, и међутим чекају да-
љега турскога ријешења. А добри Турци већ
пуштају у свјет да им је црногорска комисија почела
заприједи иш пут истини. То не може никога иш-
ненадити, ко поближе познаје турске ћуди и тур-
ске мајсторије. Њихова је стара пословница:
„Аша: која јаша“; или другијем ријечији: „не
казуј витак истину, па си спашен“!

Хоће ли и сведо помоћи Турска ово љахој
старо лисичије: идјо да видиши? Међутим
нашија када тврдо осудије на своје правце, о-
стаје дотле на предузетој стази, док се год
непримјени сваки покушај, који је вијо обиљежен

ПОДЛСТАК.

Б Е С Ј Е Д А

коју је приликом прославе двадесетогодишњег
пјевача Змај-Јована Јовановића у свакачкој
сједници чимјансог одејства «Матице српске»

товорио

Миша Димитријевић
подредсједник Матице.

(Продужено.)

У добу од 1852 до 1860 било је у нашем
народу хрватија као у политичкој, тако и у књи-
женственом животу. Јовановић је то врјеје на изложи-
вачкој првомајији гимназији у Новом Саду, Хадиши и Пожуну, а правне науке на пе-
ниганској, прашкој и бечкој универзитету. Јара
његова и ако се ишоје у то доба ухвата, ишоје се
са сенији и одмараја, он је по кад и кад изложи-
вачкој своје вјесме у чимјанској овога доба, у
српској „Седијици“ и хрватској „Новенци“. Излу-
чивајући тимјанске науке у Хадиши и Пожуну
и правне у Нештину, почео се уводијати са ма-
ђарском литературом, а пошто тога изучавања би-
ли су превода из мај. поезије. Преводио је ма-
ђарске вјесме из Петељије, Чупоре, Гараја, Џујајије
и др. Осни тога наредио је г. 1857 „Толдјај“, си-

Јован Јаран, г. 1860. „Ватез Јован“, си Александра Петељије, а г. 1870 „Толдјајицу“ Стја-
рост“, отворио је Јован Јаран. Слике мађарске
поезије ишцеје српском народу страни, парочено
свакојаје, што у Угарској и у границе Угар-
ске живи, врло су схвјатљиве; а тако исто осје-
ћаји мађарског народа приступију са српском

српском преводом, и да јако сијеје иш мађарских
духова, готови би били помислiti да је јавна
оригинална, и одмах за тим новода исти критичар
једну сцену, „коју је Јовановић много живље,
креје и карактеристичије описао, него саја
Арко“. Јовановић је преводио и из других лите-
ратура, но није једне толико, колико иш мађар-
ске, и чудовато је врло, да је били он, чије
политичке вјесме дашу шпратијским српским ду-
хом, чије хујористичке поезије ишје даша ишта
другог него чијака варијација програма срп-
ских народ-јавске, од сваку ишних вјесника

ијејаше мађарском појезијом заминио. Да је овај-
који је у поједијијији од ишјејијих против-
ника дашије вљадијеје страније мађарске, пај-
веки прије мађарске појезије, зије је истоге
уважије безпристрасности, његове праве, појар-
љиве вјесничке душе.

У исто доба бавио се је и са изучавањем
историјских вјесника, ишне Хаџија и Мирза-
Шајије Јелске ове дајије, као и других још
вјесника, издао је Јовановић године 1861 у
збирци вјесника коју је „Источни бисер“ на-
звав. Што свакојаје мађарске преводе Јован-
овићеве, то исто важи и за ове источне. Јован-
овићевије ишје прост преводија, — вјеснија, који пре-
води, претстави се ишнов у његовој дуне, и изда-
зи из ње читај и сјејти, да би се овај, који
незна, често корије заминити, које јој превод, а
које оригинал? Треба се сјејти, да је и српски
народ оријентални народ, да је оснијаја вјес-
нички народ и онда се тек може замислiti како
заше иш источне вјесније на српском језику, а под
руком Змај-Јована Јовановића. Сноменују и
Мирза-Шајију. Доста је познато, да Мирза-
Шајије ишје ишља било, т. ј. да га ишјеје било
као вјесник, и да је вјесник, које се иш јејској
литератури под именом Мирза-Шајије про-
вјеси, ишакије вјесније Воденштет у духу источ-
ном ишко, а свајатих је држава за праве источ-
не вјесније, а Мирза-Шајију за вјесник источног

државном свијести и државном кулрости, за одрживе наре и поредка; в по томе, ако сила не преслан, значи се прихватити и друге стазе, на коју ће поистини чест и поштанске Праве Горе.

ДОГАЂАЛИ У СВИЈЕТУ.

Јавили смо у прошлом броју, да је отворена у Бијеограду српска народна склопитница. За предсједника склопитнице из кандидата склопитнице, указом кнезевим именован је Ђорђе Топузовић посланик шабачки, а за подпредсједника Јеврем Грујић, савјетник.

Одје спомињавамо у најелости престолну беједу, коју је Ј. Св. кнез Милан у прати инспектора и иностраних заступника отворио склопитницу.

Поштовани посланици!

„По одредби земаљског устава ове је године приступљено новом општим избору народних и кнежевих посланика; почастованим повјереним својим суграђанима и свога владаоца, а са сматрањем другу законодавну народну склопитницу; за же-не је истинито узвољство, што се данас налази у судбини нашој, в што вас могу поздравити са усрдним добродошлицом и отворити више сједице у престоници нашег најлог отчињате-ства.“

У течају ове године нашао сам се побуђен предузети путовање у Паризград, где сам био од стране Његовог Величества сутдански предмет од личне важње и ласкавог пријема. У мије пократку учинио сам кратку посету владаону сусједне и пријателске кнежевине Румунске, где сам се ујерло, колико народ румунски и његов владаоц подложи на добре одношаве са нашом кнежевином. Скорије су тим отишле сам по мојој личној потреби у паризјеске лековите воде. На путу овом исти саставци са пресвијетљивим владаоцима, шефом државе, и многим високим државницима великих сила, дали су ми прилику изјавити с њима искри са разним питањима, која стоје у вези са интересима наше драге државе. Са обједињеним признателностима дужим сам напоменутим, како сам сауда предузетим усрдним односима, и иако основа државе, да они лачни саставци саје од користи могу бити за наше државне интересе.

Уважење и важњу, коју имај јевропске државе побљажују, имали смо прилику ове године да погодимо конститутивни најснажнији учествовао је у међународној савjetnikoj конференцији у Бечу; тако и то на међународном поштанској конгресу у Берну. Србија је била представљена подједнако са другим државама, и ушла је у јевропски поштанске савез, који ступање у живот, посебно на себи неспорни значај изнада и цивилизације, забиљежио је се у хисторији као догађај службени на час сајашњему времену.

Пјесник Јовановић је у своме „источном бисеру“ г. 1861 изнин само двадесет и неколико пјесама Мирза-Шафије, а касније их је све превео, и десет година касније, г. 1871 у засебној књижници на сајет влада. И ако је Боденстет узео да погоди дух источних пјесама, то је тек Јовановић да ову најдешавију лакот и онај први жарис источна. Да је Боденстет могао пјесама српскиј језик, или да је српска књижевност јевропској публици приступачна била, још би се нејма спајет појезији Мирза-Шафијином објављуји да. Ето такви су Јовановићеви источни преводи! Г. 1861 овдаш је је љеки нов дух свијета народима ове државе, па и српским народом. У свим гранама народног живота обаже се љеска живот, како на политичком, тако и на књижевном и у овима и друштвеном пољу. На подијтичном пољу догодило се знамените промјене, стара кућевомјада уграђених муниципији буде враћене, управне и судове власти промјени се, а народ добије у своје руке првог чиновника, и тако прваковог рестауратора у Новом Саду, буље Јована Јовановића, који је српскиј првак, за подвиљника у кагитрату изабран. У исто време одједојео је и у српској књижевности живот крећење, све боље снаге српске пјесме се око средините књижевног и политичког живота, а то су биле разне часописе, који онда у Новом Саду појавише. И Јовановић био је у уредништву

Блаја моја предложила, да је у свим струковима управе земаљског законе, које потребе земаље изазивају, и да је поуздана очекујем од вас, поштовани послачи, да их узете у први разсудак, као што у општеј од вашег редољубље очекујем, да вашим срдечним подвором ослободите моју Владу тешки кен збјатак. Наша Влада држава, праведно је, да постигне услове доброг реда, благостања и поредка, и иако је у сваком обзиру још много постихи у довушти, те да заузме место, које одговара нашим жељама и тешњама, не може свом позиву одговорити без многих и материјалних и воралних усљедавања и испрavljanja.

Усљедање буџета расхода природна је последица нашег положаја и наших неспорних потреба. Да би се ове потребе могле поднадирати, и да би се расходи могли покрити приходима, те да се одржи равнотежа у државном буџету, министар финансије подијести ће вам предлоге о новим изворима прихода, и је са њима право очекујем од народне склопитнице, да им сву своју највишу поклону, и да својом разборитошћу и својом отаџствотољубљем допринесе, да се поднадире државним потребама без шогрде буџетске равнотеже осигура.

Говорећи о питањима, која ће вас занимати, жао ми је, што не могу узврстити у тај ред и закон о већој одговорности министарској, за који се у осталом и прошире склопитница изјаснила, и који је скларат за необходно нуждан. Свијестна сима задатак, који би вима влада поднадирала била предлог законом у духу шире одговорности министарске, но почети би некогдје било тај закон у главини његовим наређењима изјасненити, а да се недирно у земаљском уставу, то стављају више увијавањи и виши оцјени да разсудите, да ли ће добро и корисно било, да учините употребу од првог, којој вам даје члан. 131 земаљског устава.

Пуни поуздана у вишу редољубиву радњу и призвајући благослов премилостивог Бога на послове и труде ваше, проглашавам сјединицу овогодишње народне склопитнице за отворену.“

Угарска се излази у великој мјуци због свога финансијалног положаја. Са Гаџијевим реформама најесу странке задовољне, па им само чланови и поглављије вође владине странке, а оног виде, да се неји куди другијем путом, по пошијењем порезе. Сам „Пешти Напол“ као владин лист пише: „Жалостије је и недовољно вистини, да наше финансијално стање без одлеваша захвједа, да се наш, поред све штедње, још непрестано трајни љубав, покрије сходним ворезним системом, и у колико и он не би задовољио, стражијији једрица и отварањем нових извора за приходе“. Даље јавно исповеда, да ако је у близи не нађеје даје ову финансијалну непољу, тада неизбежно престоји скора историјална пропаст. Њени су јаки напаљења, да треба прије ноћи с предузелем озбиљне једрице у попрвака, промјени сједиља кабинет, и истичу за кандидате у предсједништву новог министарства Гаџијеву

једнога листа, био је главни сарадник хумористичког листа „Колаџа“, а осим тога радио је и на ондјашњем забавном листу „Дланци“, где се скучале биле све мјађе свите, што их је год било. Ова жива књижевноста радија јамала је Јовановића, да се са свим пресели на књижевно поље, — званични живот и јурисканска студија најеју му годинама, да званични каријеру најеју осједајући, а за вдовојачку радију најеју икако на срцу ни воље, и тако симиле и оставе на брао своје биљежничко звање, да се искључиво посвети литејти.

Ако је Јовановић и доле у дније три своје пјесме даје познати, да поред јаке лирске жанре, има у њему још једна исто тако јака, хумористичка жанра, то се она истом сад са радијом око „Колаџа“ одвијају почела. Пренди да је по полу хумора врло много и на први поглед, вијак су му и на том пољу пјесме најноглавније. Пјесме те не ходе по принципију живота, то најеју ни ауторе ни хорадрове сатире, него су то прве лирске пјесме, поштено дакле хумором кроз идеалне светове, које се држе у истој висини као и његове друге лирске пјесме. Хуморска страна Змај-Јов, Јовановића меморијална је исто тако, као и лирска. Хумор и лирика, то су код њега два лијца једне исте душе. „Колаџа“, коме је он касније у г. 1862 и у почетку 1863 био уредник, држи се све дојде по правој својој висини, а

и да Шенка. По свему изгледа, да у Угарској већа бара број промјене.

Мађарска „Реформа“ није задовољна са Андришијевом трговачком политиком и говори, да он тежи само за сопствени ефект, вераћи ишта за прво и истинити интерес. Андриши већ дуго ради о том, да се дунавски ћердан прокона, но не може извести те своје основе, јер има великих потешкоћа. Занескарује, вели, жељезничку свезу између Пеште, Бијеограда и Садаја, док изнемида на првим пут другом између Беча и Нове преко Босне. Са Румунском ангажира се, да би направио трговачки уговор, али је уздржавајући тражи се слободам уз жито, и Андриши мора сада или попустити в нашу трговину са житом узишти, или му је фиско готов. На и његови договори са Русијом, тужи се „Реформа“, најесу били наши трговачки интереси, већ су само прорачуњени за ефек без јаснога најавио.

Међу народни суд у Египту отворио се у Јануару највеће године и то 3. тоца, и као на рођендан кнегија. Др Лапен, који је именован од стране Аустрије за заступника Јена у том суду, иренује је оваки дани из Тргаја пут Александрије. Он је прије тога моравијски једанаест и као заступник царевинског вијесија и палатинског сабора. Влаја француска, како јављају, пристала је на ново судбено устројство у Египту, коме се у почетку били противила. Догтичну конвенцију већ је потписала и подијести ће је народној склопитници.

Русија и овога пута има и прорачуну за идућу годину сунчика, поред свега тога што је недавно издала велико благо у кијевском походу. Тако из Петрограда јављају, да су руске санџације у веома попољном стању. Министар јавних грађевина занапа се особито жељезничким основама, које се инијади извести на југу државе, и да те крајеве имају скорије пропуштање. Тако исто побијају се сви расширени гласови о тобажној завјери, и у свијема круговима чуде се читајући вијести по стражијама изјашнама. Ниједан овога пута није затворен збор политичких узрокова, а и људа побуна на медицинском факултету, да се је спршила, само што је искључено неколико слушалаца, а настава није из у чекајућа.

ДОНИСИ.

(Л) ПЕШТА, 8. Новембра. — Мађари који су прије већ годину високо главу поселили, и у својој снјерији исидили, да су они у Јевропи јеродавни, и да онако бити мора, како они у Бадијештају заснијају; доказ су глави оборници, и смущено једни другога запитава: да ли је љубарорсаг доиста тако високо онда, и да ли пинкаве улоге у свијету однаграти неће? Доиста неће, јер су му конци замршени, и начини нећа, како да се размре. Све је поређено, и на

чак га је он оставио, изметну се хумор у гриму, и сатира у писковиу, и лист тако нико паде, да није више ни заслуживо име књижевног производа. Ово споменујмо, да покажемо каква је разлика између Јовановићевог хумора и других хумориста. Предел „Колаџа“ покренује је Јовановић г. 1862 још у књижевном листу „Јанор“, у које је највеће својих пјесама на видик изнин. Тако је он у једној доби био уредник од два листа, једног белетристичког и једног хумористичког, чиме је и видик да изрази своју двоструку природу. Ово је било доба, где је Јовановић своју књижевну радију највећим разли-

којности, коју никако не сјемо нико пре њега, а то је женића писац Јовановићевих, а то су његови „Ђулићи“, који је г. 1864 уједијо збирци на свету највећи. „Ђулићи“ који су нај-

коју се гој склапа обазрето, скуда јил и искрено опажате. Највећа је испрекана, што су новчани извори засушили, па и то је с повијем зајнов за његово вриједе дају понижено, иако ондје крије, а може бити и дужно бокшротско избјеђи неће, особито ако се величаджимачки иако неизвеста, иако Мађари за времена неуладе, да су само „слалка у вијоре“; и да за њим овако домаће ствари, у свијету улоге неса, којој они у начин дарасли нијесу, па да баш ондје Лондон и индију, колико што на хартија пашарено виде!

Као што знаете, сабор је свој рад одочен, иако јавнији сједници још не држе, из разлога што заступници још стигли нијесу, и што за сад одбори, особито на почињено преобразију т. је предлогом почињног министра Гаџија реде, као што се приходи повисили, а расходи умањили; и скорије дали биће ти одбори готови, који ће свој рад пред сабор извести. Као што се већ за сад из јавног иако судити може, види се, да ће предлог почињног министра, да се корел повиси, и да се поред пропозије робе и путнина на гвозденијем путовима и парабродима уларни, па супротност уларни, јер је бањска трговина не баш тога већ отпочела, да јој на ивијиду страну пута неша.

Мађари су својом великом поузданом, и пристизајући друге народности, далеко доборзради, и ако се још устрчавали буду, другији народности љихова права признавати, то своју провести сигурно на сукрет иду.

Као што је у земљи својо трговине, тако и је најштаво и правоусуђе, које се готово са турским срвантима може, као са Србима тиме Шевицама да ли не већ познато било, да су Петра Узеба преје шест исхјела из Трста овако дозвољи, да га збор штампарског преступа у „Границару“ за преступ председништва суде, и јако што чујем још се овде договорили нијесу, на који начин и по књизи и чијем закону да против Узеба истрагу постави, а да га суде. Преступ у „Границару“ иако је од величкога заслуга, јер не се Узеби обратили, и доказати им, да го ту од величаджеског спонзора не има, да се тога да се Узеби још друга два процеса спремају, јер је то Хрватске дешуцирао, да је он у Крипшијаде, да се Границари са Хрватском не сједине, већ да захтевају и још њено вриједе у десадајима подложију ослагу; друго да је он у босанском ствари, као да градини Срби у Аустрију пребегли укрштај био, и да је баша настрија консул Драганчић у Дембицким против њега жалбу подада. Још оддавни Срби хтјели су овијех дана Узеби посјетити, али им недозвољено с њим говорити под изговором, да његовог истражног судије код кујне неса, ишто ће толико речи, да га строго чујају; иако су њески пријалици имали у додир дојни, и он је причао, да се им најмаксим не боји, да му ишто доказати могу, окром јако преступ у „Границару“ нају. Што се демунијације из Хрватске таче, он то сматра за прости кљевету, и држи да му заједничног гинита чека и не ногу, и изјавио је да

љеше џесме, што их је досад налисао. То су прве лирске џесме, изрази појељенијих осећаја, у којима изјављују своју љубав према својој драгој, и каснију љубав својој, и према дјетству својој. „Ђудићи“ Јовановић су бисер, са којим би се као свјетска литература с поносом дичити могла.

С пролећа г. 1863 буде Јовановић изабран за надзорник текстиљних завода и текстиљних патома у Љешти. Услед тога напусти уредништво и „Комарна“ и „Давор“ који посадаји престали мораде. Кло ишто павијада споменуто, Јовановић не изјавио воле за правничку студију, а искусниши да се у Србији једино на љубљености житељи не може, учини се на пенитенцијалном универзитету у медицинске фокултет као слушалац медицине. Шест до седам година првога је Јовановић око обилне медицинске студије, по поред ове и поред још других својих занничких дужности, иако престал и књижевност петогодишњи. Чин се преселио у Нештин, издао је лермонтовску „Демона“ која је с руског језика са њему само својственом лаконијом превео. Г. 1864 покрене нов хумористички лист „Змај“, који је кроз многу меđuзаштитну и објашчну, што се над њима и пародијом живота кунца, са хигијеном нуке све до год. 1871 дакле пуних осам година пролетао, и који је за то вриједе најештине хумористичке Јовановићеве на свогу имену. Год. 1865

издао им прогајајајући и њега му со парници формира исто тако у босанској ствари

Узеба је говори обожијо, и поводом тијеснога са овијех дана министру прајде, зашто да се његова ствар тако дуго одугојави и као што може, да се за констатирају преступ један човјек шест мјесеци у привору државе. Ако до знатија не резултат на његову жалбу бити, јавићу вам.

Овијех дана интервјуираше др Полит министра збор и ствари.

Од њескојко дава бави се овде цар-краљ в дамас је одвуковао у Гедеже.

ЧЕТИЊЕ, 24. Новембра.

— Од како се изјавио у запетоје одношавају са Турском, њихове власти, које са њима граниче, изводе сваки час по један неистинит глас, без сумње у исповедију пажери, да баш бар волико тешко кријана је Прије Гору и њено државе. Тако недавно опет просуђују јакији глас, који је достајао и стравијем заступницима, да Прије Гора забрањује љиховији поданици узак у своје границе. Наравно да је ишта иако јавила овака, да је тај глас неоснован и оградила се против такових подметња.

Ма неби једне једино рајечи трошили у обрну нашу, та је свијет види и зва постуник Прије Горе, а и њени они, који су тај глас изјавили и пронијели знају добро, да нема дана кад наје Турци даји турске поданике, који улазе и пролазе кроз Прије Гору; и један пазар пређе по њима, а они их опет, који стапају и од дуго времена живе међу наји и шире баве са трговином или другијим пословима, па иштога да глава заболи с наше стране. Па не само то, што су Турци сада и прије оваквих догађаја поднудији слободни и сигурији међу наји, него и у часу прве узбунеши, кад је стигао глас с ејечију у Ногоморији, наша влада разговара је одма бројјавом свуда наредбе, да не би се усудио нико под најгрожњом дајиши најши на Турцији најтурског држављанина, па... — напротив, да се даде склоне заштита, и ако би који изјавио жељу да пође из граница Прије Горе, таквомоге иши да сагија пратија до поднога турске јесте.

Одако се воступају и сада се поступа с наше стране, иако што смо наприје рекли, је не би има глаје обраћаји на ову безволосницу, али се види, да су Турци и способни за измјенује неизвиштијих гласова, а можда и даровити у томе. — за то чинио јакога љахијија, да неизвије једна склоне гласу, који се рас пространио са стране турске ила изнад њиховог извора.

— Овијех дана дошао је на Цетиње г. „Бу комир Немадовић“, чиновник ерика у жиру. Г. Немадовић је стари пошиник у Прије Гори. Са близиночија, господар је митрополит Петром И. познатко се јаки и био му савунчик у пу-

издао је хумористички календар „Пријејанја“, а год. 1866 написао је „Шарана“, шаљиву позоришну игру у прози.

Као надзорник текстиљних патома у Пешићи, и као јаки и књижевнији српски, био је он за читаво пријеме свога бављања у Пешићу предиши, око кога се охаднији српски, што се на тамошњим школама учили, оскуђавао. Омладина га је поштовала и ухвалавала, и изабрала га је за председника свога, међу омладинским друштвима онда првом друштвом „Преодиција“.

Пошто је спровио течји медицинских наука, и пошто је стевен доктор медицине добио, захвали Јовановић на надзорништву текстиљних патома, и среће се доза у Нови Сад, да ту у средини свога најрађа медичку практику као практичнији лекар отвори. Књижевну радиљу пак је ишао ишакаша. Г. 1871 изда у једној лијепој књизи јејакопуну збирку својих оригиналних пресака. Исте године буде позван, да дође у Нашчево, да се тако као лекар станови. Он се одзове позиву и преласком својим у Нашчево напусти уређивање „Змаја“. Његов живи хумор пак није могао изноровити, и он исте године покрене нов хумористички лист „Жижу“, који пак још и сада сјевљи, који је још и даваје грије, и који непрекидно пади и сатире све, што напретку најрдној највећи.

У првој години његове истакао се Нашчево ворел

тогаш је кроз Југославију: да владе потојјега кнеза Данила било се подухе у Прије Гори и био од њега одлично приман и предустројен, па и садаш иницијативи господар кнез Никола I као давашњег познаваја дочекао га је са добромошту и указају на своју иакошт. Кадако своје докази га је Немадовић пробавио овде дуже вриједе.

— Празник Воведење, као храм цркве и патрот завод, прослављен је свечано и ове године у овлашћеном дјевојачком институту. Служби божијији присуствовали љиховима. Свјетији кнез и кнегиња, сви чланови свјетле љиховске породице, преоса, митрополит г. Иларион, г. г. сенатори и остали одличнији чиновници. На литургији одговарају је ајвојићи на институту. Милица је била слушата ујине женске гласове и пријату хармонију. У подне даље је институт гостија свечанија објед.

БРДОВАЈА „ГЛАСУ ЦРНОГО РИДА“

Биоград, 24. Новембра.

Министарство одгуштило. Ново је: Чујаш пресељања и утврђивања посла. Нироњак спомни, Поваковић просјајете, Милутин Гарашаник график, Милан Богдановић прајде. Владет је са Мајатовић фамилија и Прогаја војели.

НОВОСТНИКИ

РУМУНИЈА. — Кнез Карао у престолновој говору, којијем је отворно коморе изјављавају своје задовољство ради доброг споразумљавања, што влада између владе и најрдног представништва, као и ради најрдних одношавају према иноземству, које је пошадије политичке базирајуће се на уговорима и на уникнују праву. Кнез јавља најда, да ће поднijети више предлога, између којих закон о новачену.

АУСТРИЈА. — Клуб љевице закључује је у својој сједници, да ће у првомје засједавању рајхсрата донајти предлог, да се положи влада, да прикаже најдаље до Јануара и дајуће год, програди градња љевачинија, које се на државнијим трошакима предузети дојдујући лесет године, а срећа је да се највеће љевачиније заједничкијеје залом од 500 хиљада.

ИТАЛИЈА. — Италијански парламент изјавио је да председник Бјанкерета, кандидата деснине, са 236 против кандидата опозиције Лестретиса, изјавио има 172 гласа. Такођер и је остало чиниће парламента приједлују владине етапе.

ШПАНИЈА. — Карлови су се опет опоравили од корза око Ируна и починају опет владају, тако јеаки да јесто напада Сан Мартија, али без успеха, јер су били одбили. Око Естеде концентришује се војске и подију се скочије за то да се највеће љевачинијеје залом.

АМЕРИКА. — Савезне сјеверо-америчке државе именовале су својим конзулом у Мадриду господињу Харис, која је добила склопо иже

Новог Сада као друго име књижевног живота српског на овој страни. Јовановић се у почетку ту добро осјејао био, и да је дуго пребаро у Плаћеву, а да је десет уграбији му ому, коју је он својим најдрагоценјијим багатом — „Ђутљичинама“ украсио: скри му отреће љакову вртуљу, љубову ину Руку. Сад Јовановић поје било више ствари у Плаћеву, и он се претеси у Карловце и оде у Футог, где га је општина за свога лекара избрала. У Футогу је уживао попреље, како само један лекар и човјек уживати може, али када њега сувено да проводи дуго у тешкој сеоској живота, — једини ћерка, која му је још остало као сједје љехадиље љубави, као спомен среће и љиковине, у којој је своје највеће џесме стварајо, отиде са онога сијевија. Футог му постале сад још јејето туте. По примјалност сеоске тешкојине, ни попрељејије љутончије ствари које могоће да склоне да и даље остане у Футогу, — он се посље многих чесмених искушења врати у јесто, где му је и којијевка била, у којесто сада јејето јејето даје дјетинства, љакоже човјек љубави проводио, где је највећије љакоже човјек љубави, где је још једна смије српске матере дочекао, иже.

(С в р ш и њ е с е)

тијек, што је до сада у 52 битке погодила ратнике. Без сумње да је г. Џарши и први који су уважили женског пола.

КЊИЖЕВНОСТ.

„СРБИИ“

календар за народ са скакама за прсту годину 1873.

која има 365 дана.

Издаје и уређује Милош Грабовачки,
година шеста.

Извешао је из штампе и може се већ добити у Земуну ћод издавача, и у сваком српском вјестнику код познатих рододуба и родољупчина за растуризацију књига и у књижарима.

Садржана му је у I. дијелу. — Опште знањене године, плавац владарки, покрчење сунца, веће плавете и мјесец, четири годишња времена, вјесечне четврти, покретљиви празници и познаваја у народу дани, календар за годину 1873, ивијено јасено писмо дужности дана, недјеље за улазну војевину, и да се сједамо.

У II. дијелу: I. Срби и Хрвати на бечкој сајентској изложби године 1873 (са 10 слика) од Тодора Стефановића Виловског, II. мештво о горену, III. брат и сестра, IV. шта ваки самоуправна општина и слободни штампи, V. на учномордано огледало, VI. дужнице друштва за међусобно помагање и штедњу, VII. истарска вјера, VIII. статистика вароши Земуна, IX. јасме, X. јасме за пјемоне, XI. сајмови, вешари и пјемоне, XII. Григоријеви, XIII. у Србији, XIV. у Војводини српској (Сријен, Банат, Бачка), XV. Двојној хранљевини, XVI. у Далмацији, XVII. у Мађарској, XVIII. главни у Аустрији, Чешкој, Моравској и Шлезијској, ХХ. Телеграф. — Поста и лествице за жите.

С овом садржином уздој се „Србим“ да је оправдао свој племеник изазвао и на то да ће га браћа Срби и сестре Српкиње својски праћи и удовити знати. Пијена му је: само 25. или 30. гроша за Србију, Панчу, Гору, Босну и Херцеговину. — Ко наручи 100 комада добија 20 комада за труд.

„Српкиња“ календар за народ, година прва, стаје само 20. почвичи или 2 трошка и на 100 комада 20 комада за труд.

Оба календара су тако удешини за све зато-воде где постоји друштво за међусобно помагање и штедњу за исједљену уплату, а за вешарење, трговије, зантире и ратаре; вешари и међељни тргови (пјемоне) су тако јасно обиљежени да им у једном досадањем српском календару наше.

Земун, из Матровдана 1874.

Милош Грабовачки,
Србин.

ОТВАРАМ ПРЕТИПЛАТУ НА КЊИГУ:

„РАЧУНИЦА“

за народне школе.

Књига пета.

Прве године дана изашле су прве четири књиге све рачунице накнадом књижаре браће Јовановића. Тим књижницама најверао сам био кодико тојико народном учитељству остављају представљају из овога предмета. Да ли сам у томе усвојио најбоље свједочи то, што је високи школски свјет у Кордовицима све четири књиге ове рачунице за школске књиге препоручио и што их је усвојио и избор црногорских учитеља на Цетињу.

Но како се сваки даноч по већим српским вјестницама отворају 5. и 6. разреди, а до који дјеље се и виши ћевојачка школа у Панчеву и Панчевом Саду отворити, то сам се ријешио и пету књигу рачунице издати, која би се могла употребити не само у нашим разредним народним, виши ћевојачке и учитељске школе, него и у нижим разредним реалке и гимназије.

Садржај је ове књиге овај:

1. Посторје вјежбник: а) једији и десетни бројеви и б) обични раздолови.

2. Закључци рачуни: а) закључци од једине на ивици б) од ивици на једину, в)

од ивици на другу ивицу, г) пројесјанса задаће и д) сложени закључци рачуни.

3. Процентски рачуни.

4. Кљумати и рочни рачуни: а) просте кљумате, б) компликоване кљумате, в) рачун рочни.

5. Односни рачуни: а) односи, б) сразмерје, в) друштвено право, г) смјешани рачуни и д) верижно право.

6. Коефицијенти и ефекти: а) рачун коефицијенти и ефекти, б) мјеници и в) државни папери и акције.

7. Највећији мјере вјажмите и мјеници: а) истарски редостав, б) аустро-угарске вјере, в) мјеници и новци и в) највећије иностране вјере, мјеници и новци.

Књига ће изашти више од 5 табака а коташа 30. почвичи а, вр. и за Србију 4. гроша чар. Новци се не морaju унапрејдати слати, само нека се од једних сваки пријави, који је волјан извести ову књигу, да би знао у колико је пријављена штампшица вјала. Рок пријави је до 1. Декембра с. г. Књиге ће слати сваком скупљачу рег Nachnahme. Скупљач има јединојеству књигу на дар.

Ја се узимам у браћу учитеље и друге праве пријатеље народне школе, да ће се претплатити одједноти и да ће својски пријавити око скупљања претплате на ову књигу, јер до њих стоји, да ова књига угледа свијет.

У Панчеву, 18. Октобра 1874.

Сима А. Коњевић,
народни учитељ.

ПОЗИВ НА ПРЕТИПЛАТУ.

Задеси се дали на прагу а с њим иду и дуге зимијске ноћи. О зимијским вечерима изаша се појавијаше наш свјет и за књигу; но ако се оно памети да се ради па да се смиљено чита, то да се од читава има користи – онда се треба напред промислити и утврдити, шта да се чита. Врло је кратко време, које наш народ на читање може употребити, за то је нужно да бира шта не чита, те да то своје крлато пријеме што корисније употреби. Из овога изводимо правило: да народ треба за своје кратко време читати, да бира предмет до који га поучавају у стварима од велике, опште, народне користи.

Ја пудак са овим позивом нашем народу једно ајдо, које говори о ствари, које је заједничко речи на дневном реду – о уставу. Историја у Банату и дјелом у Троједици популарна је и њени су становници уведени у „уставски“ живот, а и народ у провинцијалу па од скора и народ у Србији уживи „уставност“ – те је из сваке науке о уставу, нека је прочре те да види и знају: шта је у ствари устав, па не отуда много шта моји противници, што их је за пријеме тог јавног „уставног уживања“ постигло а што дотле неизнађаху, одакдје долази.

Књига ће носити име:

„СУШТИЦА УСТАВА“.

Два предавања и додатак од Ферда Јасала.

Сам тај писац (или преводач) говори о том предмету у првој свом предавању овако: „Слако јаки то, господо, давац од јутра до вркја говори о уставу. У сваким познама, у сваким друштвима, у сваким кримама је непрестано говор о уставу...“ Па опет, код озбиљно овога питања стави: шта је суштица, појам устава? бојим се, да не јади свији тих, који тако и то говоре, редак се наћи, који би у ставу био и ово задовољавајуће одговори дати“.

Та два предавања је Јасал држао у Берзину једвој грађанској окружној дружини 1862 год. а додатак се састоји из његовог одговора на погрешна уговора о његовом предавању.

Зад то баш што је овдје разлагавао о уставу у облику предавања а суштине, што је језик нашчев прост и лијеп, за то је то дјело схватање разумљиво па и за сваког почетника у разујевавању књиге. — Дјело је више пута издавано, а сак га по трећем издању превео.

За карактерисање самог писца сва још нешто. Он сак о себи каже на једном мјесту ово: „Ја припадам као што вам је познато, господо, паштичи чисте и одличне лековитости“. Велики природњак Хумболд се о Јасалу изјављавао као о врло ученој човјеку, а генијалнији писац Хај-

не је овако писао Фархагију од Еззе: „Мој пријатељ г. Јасал, који је вак ово писмо предат, то је људ човјек величог уног дара; са најосновнијим учењима, највишима знањем, са највећим оштроукањем, које још нијесам видио, са најбогатијим даром представљања својој је већијачу вољу и вјештину у дјеланju, која не до чујија доводи“.

Стављам цијену књизу на 25. нов. в. вр. и позивам своје пријатеље и пријатеље народне вјести, да се живо збуњу ово скупљање претплате на ово дело. Скупљачима једна десетка књиза на дар. Рок претплате стављам до св. Николе, али ће људи прије изјави, ако се прије року изјавију број претплатника. Претплата већа се шаље управо на жеље (као што доле стоји) а за Србију прашавају претплату и уредништво „Рада“ београдска улица број 22 у Београду. — Скупљач моли да ми поред изјава означи и број својих претплатника.

Молим поштоване наше листове да овај по-зив прашавају.

У Панчеву, 5. Новембра 1874.

Никола Марковић.
Рандова. (Банат).

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Чобанчић правило дужне банке). У Тарнову у Галицији субјено је већи дама чобанчићу од четиринаест година због тога, што је правно дужне банке од 5 ф. Дјечак је изашао годину дана у школу као ни себе ни свому и научио једи-ице њешто читати. Писати нико га је учинио итије је он за писање марко. Из налема већ по зидовинама шарло је спашто и често због тога био каријан. Одклад је из школе пуштен, био је учијек за стоком, док га изјавља неодвезаше у затвор. Једна озаша је у оци више банаца, те му се је про-штјело имати новаца. У згодин час украда је оцу једну пегачу по отаџиће да ће јеса, — како дакле, да начини другу и да му ју под-местим. Како памислио тако је урадио, а како тај пут тако и чешће. Отаџић је издавао кризе банаце, а наје знато, да их издаје. Суд је хтјео изјеровати привојијети дјечака по изјави морде, када је дјечак пред синима за по сата начинио ве-тчију. Синови су врло добро начинили, колико је могуће начинити их добро проском руком. Несрећни умјетник пије имао ни жестка ни боја већ је из синета (из синетљива писичине зреља) начинио првло, а из багових јајода првено боју. Кад је пред судом готово спотворак, нарочито је у чину од шаке предсједника као да ће се палири проговорити. Поротици реконе: „Крије је“, а суд га осуди три године у затвор. Ето у коју су срећу окрену спримашто дар, по коме је могао бити можда славни да се је родио бар великим икунђама.

(Досјетљив представљач) У париског џеком театру стоји на бини представљач Х. и гон-гонолог. Кад сарчи, има иза застора имену љећник. Сврнујући гледа хоће ли добији љећника, па љећника нека. Мислио је он: добро, говорити ћу даље и говори, али љећника још нека. Кога бијеса, мораји га дозвати омат или гласно: „Ти где, ево доктор!... Иде, иде, али како га иде, кад да му се неће...“. Поздрављање њеку го-споју... Ево је на, тада ми га мораде устави-га! Кад не се јао распратити!... Да, да такови су љећници... Марко они, — хадо да име... Ево га опет с њековима напастљском, врзиму њупре... Напомако и с њим се је ено раздиви-ло!... И даја је доктор позна свакога!... Но его га једва једи-ице... хади Богу!... И зајеста љећник дође, во дође с друге стране, одако га Х. ивије изгледао, али се Х. ивије у досјети, како ће си помоћи. „Докторе“, услушки, „та како сте ми овако бразе дошли око ћошић?“ — опиниство овако тада савез, те удари грохотом у смијех.

О Г Л А С.

Дрварска фабрика на Ријеци има за продају готовије штапица 20,000 изврснога квалитета.

Ријека, 28. Септембра 1874.

Угарска.